

Tsarens tvivel och fredens fasor

UR LOKALPATRIOTISK synvinkel är det förståeligt om vi hajpar slaget vid Sävar när det kommer till Sveriges hittills sista krig, det med Ryssland 1808-1809.

Men lyfter vi blicken ett snäpp kan blodigheterna där norr om Umeå i augusti 1809 också ses som en skärva i det större världshistoriska skede som kom att kallas Napoleonkrigen och som är det närmsta vi européer kommit ett världskrig innan vi fick ett riktigt på halsen 1914.

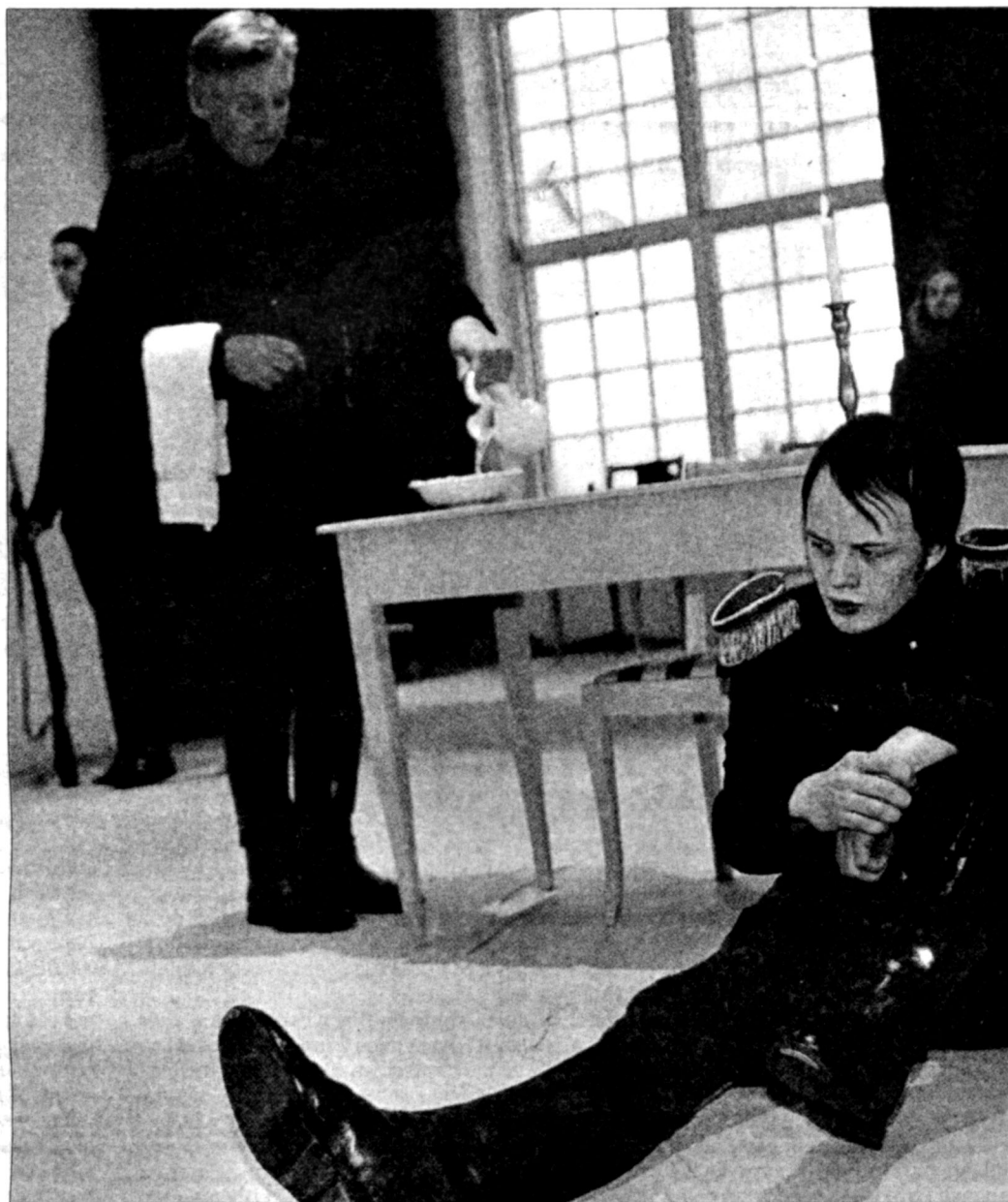
Just därför känns det så spännande att den teatergrupp som ska erinra oss historien kring Sävarslaget förlägger första delen av en tänkt pjästrilogi till staden Tilsit i gamla Ostpreussen (numera Litauen) där tsar Alexander I skulle möta Napoleon i syfte att dela upp Europa på de mindre staternas bekostnad. (Parallellen till den nonaggressionspakt mellan Sovjetunionen och Nazityskland som skulle utlösa andra världskriget är uppenbar.)

Napoleon får vi nu aldrig möta, men så mycket mer Alexander som i öppningsscenen i Albin Grenholms gestalt förblir *sittande på golvet* efter en sömlös natt. Kring honom Bosse Forsmans svassande generaladjutant Volkonskij.

DET ÄR löftesrikt: den vankelmådige och deprimerade fursten, söndersliten av sitt dilemma ut vilken ingen utväg tycks finnas. I bakgrunden den stukade prussiske konungen Fredrik Vilhelm som inför det stundande toppmötet riskerar att reduceras till noll.

Nyfiken blir man, även om vi har facit. Så småningom kom Napoleon, både sågs och segrade och fick i handen ett s k fredsfördrag som egentligen bara blev klartecken för fortsatt krigande. Men historia skapas av människor och det är dem vi nu får möta; fanns här möjligheten av alternativ till det förlopp som också skulle lägga döda människor i jorden kring Sävar?

JAG ANTAR att rollen som tsar Alexander blir en ordentlig utmaning för Albin Grenholm som med stor förtjänst senast kunde beskåda i Teater Acedias "Six Gun Blues"; här en härskare som iskallt förstår att skilja mellan vänner och ministrar, men som inser att också han är

Bosse Forsman som adjutant och Albin Grenholm som ångstriden tsar Alexander I i nya pjäsen Tilsit som just nu repeteras inför premiären på måndag. FOTO: ABEBE ASRES

en bricka i spelet, att också det fördrag som syftar till en fred bara är skenbart och i själva verket bär på kommande fasor. Den svenska skärvan i förloppet utgörs av sändebudet Carl Gustaf von Brinkman som oroligt anar konsekvenserna av det ödesdigra toppmötet. (Ungefär som polska, baltiska eller finska statsmän kunde betrakta Molotov-Ribbentrop-pakten 1939.)

PJÄSEN ÄR skriven av historikern Anna-Sara Hammar som blandar historiska fakta med den uppdiktade soldaten Antanas som sårats under slaget vid Friedland samt dennes familj; ett slags dom däruppe och dom

därnere. Eller för att citera Brecht: "Stora män skriver pakter, Lille man skriv ditt testamente".

Regissorer gör Emil Nilsson-Mäki, som fascinerad av det subtila maktspelet också tillstår svårigheterna att ge kropp och gestalt åt resonemangen, men ser samtidigt den sargade soldatfamiljen som en givande dramatisk kontrapunkt.

Maline Casta som står för kostymdesign har utgått från tidstypisk aristokratmundering, men sorterar med enkla accenter.

Jens Chong producerar på uppdrag av föreningen Interaktiv Historia och har delvis med näringslivsstöd skrapat ihop en

budget på närmare 450.000 kronor.

Premiär på studion i Folkets hus den 10 december och därefter föreställningar 11,14,15,17,18 och 20.

VARPÅ arbetet med den andra delen i krigstrilogin vidtar, en berättelse om den svenska fästningen Sveaborg utanför Helsingfors som föll i ryssarnas händer maj 1808. Den sista pjäsen behandlar statskuppen i mars 1809, Gustav IV Adolfs fall, den nya författningen och slutet på kriget som skulle spränga riket och som – på sikt möjliggöra – Finlands frigörelse.

LEIF LARSSON